

розвитку загальної середньої освіти, програмою "Вчитель";

– використання різнорівневих підручників і посібників у доповнення до основного підручника з метою формування в учнів профільних природничо-математичних компетентностей;

– застосування новітньої методичної літератури для урізноманітнення типів і форм проведення уроків;

– підвищення ефективності уроку, впровадження інноваційних технологій використання інтерактивного супроводу проведення уроків, ліцензійного програмного забезпечення;

– ознайомлення учнів зі зразками застосувань математичних методів у природознавстві, суспільних науках та повсякденному житті;

– формування навичок математичного моделювання;

– усвідомлення учасниками навчально-виховного процесу етичних принципів людського співіснування (об'єктивність, раціональність, доцільність, прагнення здобути істину).

Розвиток природничо-математичних здібностей відбувається через проведення уроків різного типу, уроків-семинарів, конференцій, тематичних узагальнювальних уроків з використанням різних форм заохочення до вивчення математики, оволодіння учнями математичним апаратом на більш високому рівні. Крім того велике значення має вироблення умінь учнів аналізувати, робити висновки. Учитель поєднує традиційні й нетрадиційні типи уроків

для розвитку математичних нахилів вихованців.

Забезпечується формування творчого й інтелектуального потенціалу кожної дитини.

А пріоритетним завданням шкільної природничої освіти є набуття учнями експериментальних, практичних навичок та формування умінь застосування їх на практиці. Це дозволяє поглиблено розуміти значення експериментального методу в наукових дослідженнях, заохочувати до наукової діяльності.

І тоді, коли вихованці переходять на більш високий рівень власного пізнання, особистого досвіду, можна стверджувати про їхню готовність до життя. Стратегія навчання передбачає проходження таких етапів як:

– набуття практичних навичок і досвіду через діяльнісний підхід;

– сприймання і обдумування інформації з оцінкою подій, суджень, дій;

– формування особистих висновків, вираження правил, створення моделей, моделювання ситуацій;

– перевірка власних висновків у ході експериментів.

Завдання учителя полягає у постійному керівництві процесом пізнання, використанні таких форм навчальної діяльності, які б заохочували дітей до самовдосконалення. Саме педагогі покликані створити сприятливий освітньо-виховний простір дитини, формувати гармонійно розвинену компетентну особистість, здатну використати отримані знання для користі людства.

НАВЧАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ПОЛІПШЕННЯ УЧНІВСЬКИХ ДОСЯГНЕНЬ

Аляєва Надія Миколаївна,

вчитель вищої категорії, вчитель-методист, вчитель

історії та правознавства загальноосвітньої школи I-III

ст. № 37 м. Полтави. Підготувала у 2012 році призерів

другого і третього етапів Всеукраїнської учнівської

олімпіади з історії (8, 11 класи), правознавства (9 клас)

та МАН (11 клас).

Я вчитель-практик, що більше ніж 30 років працюю в школі, тому я буду говорити, виходячи із досвіду своєї роботи, перш за все про стратегії навчання і поліпшення учнівських досягнень зі свого предмету. Оскільки за фахом я вчитель історії та правознавства, говоритиму насамперед про це.

Колись я прочитала слова Паскаля про те, що ученя – це не посудина, яку треба наповнити, а факел, який треба запалити. Тому завдання вчителя, на мою думку, запалити той факел. До того часу, поки вчи-

тель лише "наповнює" учнів, передаючи їм свої знання, це не матиме ніякого сенсу, не даватиме бажаного результату. Дитину справді треба "запалити", викликати у неї інтерес до навчання, до постійного самовдосконалення, що в сучасних умовах дуже важко. Школа, де я працюю, знаходиться на околиці Полтави, в ній навчаються учні із робітничих сімей, дуже рідко трапляються діти із інтелігентних сімей. У таких сім'ях, як правило, відсутній культ знань. Тому викликати інтерес до навчання чи хо-

ча б якусь зацікавленість у пізнанні того чи іншого предмету дуже важко, і, звичайно, це великою мірою залежить від учителя.

По-перше, робота вчителя починається із внутрішнього налаштування на урок. Знаєте, як важко, коли тільки що ти провів урок в 11 класі і тут же приходиш на урок до 5 класу. Оця різниця, коли абсолютно різний темп навчання, методи навчання, навіть тон, з яким спілкуєшся з дитиною, примушує вчителя постійно бути в тонусі, він повинен вміти за 10-15 хвилин перерви перелаштуватися.

По-друге, це мотивація навчання. Доки ми, вчителі, не дамо учневі зрозуміти, для чого йому зараз потрібно те, що вивчаємо, результату не буде. Тобто, тільки тоді, коли учень сам зацікавиться щось дізнатись, зробити, ми зможемо побачити позитивний результат у навчанні. В цьому плані, на мою думку, проблемне навчання, постановка проблемних питань відіграють дуже важливу роль. Тобто мотивація навчання виходить із проблеми. На уроках історії ми, вчителі, давно використовуємо метод проблемного навчання (в цьому нам допомагають підручники для середньої школи, серія додаткової літератури про проблемні задачі, які можна використовувати на уроках, а також власний досвід). Наприклад, мені особисто подобається підручник В. С. Власова "Історія України" для 8 класу. Автор майже до кожного параграфу ставить проблемні завдання і навіть пропонує учням такі завдання: дає звичайне твердження, а його потрібно перебудувати на проблемне. Тут вже всім класом починаємо гратися (про ігри теж зараз поговорю) – хто краще перебудує. Влаштуємо конкурс, чи у вигляді домашнього завдання, чи роботи у класі – залежить вже від рівня класу, від досвіду вчителя також.

Ще одне питання. Якщо у класі 36 учнів, як їх утримати у полі зору і ще при цьому примусити щось робити? Не просто сидіти на уроці і слухати, а працювати, зобуваючи при цьому знання? У цьому році мені дістався п'ятий клас – 36 дітей, дуже жваві, хвилини на місці не всидять. А урок історії лише раз на тиждень і до наступного уроку вони забувають майже все, про що говорили на попередньому. Почала з ними гратися, щоб їх зацікавити, щоб не відбити інтересу до навчання. Тут і вікторини, і брейн-ринги, і складання кросвордів.

Тут піднімали питання про доцільність використання гри на уроках. З досвіду своєї роботи можу запевнити: так, це досить доцільно. Звичайно, не кожний урок, це може бути дві-три гри на семестр (залежно від віку учнів – молодші частіше, зі старшими рідше, але там ігри набагато складніші). Але перш ніж розпочинати гру, необхідно провести підготовку опрацювати велику кількість літератури, і на цьому етапі є можливість залучити до роботи всіх учнів класу, дати кожному шанс проявити свої здібності, продемонструвати свій та-

лант. Це знову ж таки створення ситуації успіху. Ігри можуть бути різні – історичний КВК, суд над історичною особою, дебати, вже згадувані брейн-ринг, вікторина.

Діти чекають таких уроків, їх можна зацікавити тим, що ось вивчимо цю тему і пограємось на підсумковому уроці (чим не мотивація для навчання?).

До речі, є дебати, які проводяться на міському рівні, але в багатьох школах працюють ще й дебатні клуби. Учні виявляють до цієї гри надзвичайний інтерес, як правило, охочих грати набагато більше, ніж потрібно для команди з трьох осіб. Доводиться влаштувати конкурс на право виступити за честь школи.

Хоч підготовка гри забирає чимало часу, але допомагає вчитися шукати необхідний матеріал з відповідної теми, добирати саме те, що потрібно в конкретній ситуації, вчить критично мислити, логічно і послідовно висловлювати свої думки, оцінювати висловлювання інших гравців, відстоювати точку зору своєї команди, вчить виступати на публіці, нарешті, цій грі притаманний дух колективізму, що є досить важливим у сучасному світі.

Підручник В. О. Мисана "Вступ до історії України" для 5 класу підказав ще одну ідею. Після кожного параграфу у підручнику як підсумок зазначено: що дізналися і чому навчилися на уроці. У роботі з учнями, і не тільки 5 класу, я почала використовувати ці запитання і це допомагає узагальнити і систематизувати знання, здобути на уроці.

Сьогодні вже піднімали питання стосовно роботи учнів у групах. Виходячи з власного досвіду, можу сказати про це так: в кожному класі учні різні, мають різні здібності – і від народження, і сім'єю закладено різний ступінь розвитку. Але коли учні працюють у парах або в групах, ми створюємо відповідну ситуацію успіху. Коли в групі слабкий учень має можливість отримати високу оцінку, в нього з'являється бажання працювати далі, отримати ще таку оцінку (мотивація до навчання, хай хоч через оцінку). Учень розуміє, що сам він ніколи 10 балів не отримає, а в групі така можливість є. Навпаки, сильні учні мають змогу в групі працювати методом "навчаючи інших – вчуся сам", і вдосконалювати свої знання.

Як підсумок мого виступу можу зробити висновок, що під час навчання потрібно використовувати різну методику, застосовувати якомога більше методів навчання, які дозволять зацікавити учнів учитися, здобувати нові знання, критично мислити, оцінювати отриману інформацію, робити відповідні висновки.

Завершити свій виступ я хочу таким висловлюванням, яке, на мою думку, повинно бути професійним кредо кожного викладача: "Розвиток – це те, що залишилося в людині після того, як вона забула, чого її навчали".